

รูปแบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่*

A MANAGEMENT MODEL OF MORALITY AND ETHICS DEVELOPMENT OF IN SCHOOL MORALITY TEACHING MONKS IN CHIANGMAI PROVINCE

พระมหานารทะ จริยเมธี, พระมหากฤษฏา กิตติโสภโณ, พระปลัดระพิน พุทธิสารโ

Phramaha Naratha Cariyamedhī, Phramaha Krisada Kittisobhano,

Phrapalad Raphin Buddhiso

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: anan.sutdhimano@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไป ระดับการบริหารจัดการ และนำเสนอรูปแบบ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ และการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.964 กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 177 รูป จาก 385 รูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้คำปรึกษา สนทนาธรรม บรรยายธรรม อบรมเยาวชน จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา 2) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.510) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) รูปแบบการบริหารจัดการมีการวางแผนร่วมกันกับทางสถานศึกษาในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน จัดทำแผนการเรียนการสอน รวมถึงแผนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นการสนทนาธรรมหรือบรรยายธรรมในประเด็นที่น่าสนใจ เทคนิคการอบรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรม เป็นต้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม; พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

Abstract

Objectives of this research were to study general condition, management level and propose a model. Methodology was the mixed methods: The qualitative research, data were collected from 18 key informants by in-depth-interview and from 10 participants in focus group discussion. Data were analyzed by systematic descriptive interpretation. The quantitative research, by survey method, data were collected with questionnaires that had reliability value at 0.964. from 177 samples, derived from 385 morality teaching monks. Data were analyzed with frequency, percentage, mean and standard deviation.

Findings were as follows: 1. A morality teaching monks had a methods; advice, Dhamma discussion, Dhamma lecture, youth training, Buddhist activities setting with educational institutes, and evaluating the target group together with education institutes. 2. A morality teaching monks had opinions to a model of morality and ethics development in schools of in school morality teaching monks in Chiangmai Province at high level ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.510). When considered that all sides found that was high every aspect. 3. The management model was the morality teaching monks together with schools planned for students advice, learning and teaching plan laying out, morality and ethics development plan emphasizing Dhamma discourse or Dhamma lecture on the topics of interests. In school morality teaching monks planned to use teaching techniques that are suitable with behavior.

Keywords: Management; Morality and Ethics Development; School Morality Teaching Monks

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก ประชาชนในอดีตมีชีวิตอยู่กับครอบครัว มีพุทธศาสนา มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นรากฐานของทัศนคติและค่านิยมในการดำรงชีวิต ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่การเพิ่มของประชากร ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่สูงขึ้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชน ทำให้ประชาชนหันมานิยมความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้นและละเลยด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยขาดความตระหนักว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมากในการกำหนดความสงบสุขของสังคม เนื่องจากหากคนในสังคมมีความบกพร่องทางด้านจิตใจ ขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้ว แม้สังคมนั้นจะมีความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจก็

ย่อมจะหาความสุขและเกิดการพัฒนาไปได้ยาก (สุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ, 2542) ในกลุ่มของเด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นบุคลากรในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตนั้นจากผลการวิจัยของ สมพงษ์ จิตระดับ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันมี “ลักษณะโทษ” หลายประการเช่น ดิถยาเสพติด ก้าวร้าวรุนแรง หมกมุ่นในกามารมณ์ มีแนวโน้มก่ออาชญากรรม หลงติดในวัตถุ เห็นแก่ตัว ไม่เชื่อเรื่องส่วนร่วม ไม่มีศาสนาและวัฒนธรรม เครียด หาความสำเร็จโดยไม่เลือกวิธีการ ชอบเล่นการพนัน ทำงานหนักไม่เป็น (ไทยรัฐ, 2548)

พระสอนศีลธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกระจายตัวเข้าสอนตามโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ จำนวน 385 รูป มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียน ผ่านกระบวนการที่แตกต่างกันไปตามองค์ความรู้ และความสามารถส่วนบุคคลของแต่ละรูป ทำให้มีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอน ประกอบกับการไม่มีเวลาของโรงเรียน ทำให้พระสอนศีลธรรมไม่ได้เข้าไปสอนจริยธรรมอย่างจริงจัง

ดังนั้นการทำงานวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ว่าพระสอนศีลธรรมมีรูปแบบและวิธีการส่งเสริมแตกต่างกันอย่างไร และสอดคล้องกันตรงไหนบ้าง พร้อมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่ยังต้องแก้ไข เพื่อนำมาปรับปรุงบทบาทของพระสอนศีลธรรม อันจะเป็นผลดีต่อพระสอนศีลธรรมเอง เพราะจะช่วยให้พระสอนศีลธรรมมีรูปแบบและวิธีการส่งเสริมจริยธรรมที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 385 รูป (สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, 2562) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน 385 รูป โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่

ยามาเน่ (Taro Yamane) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มพระสงฆ์ฆราวาสที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 4 รูป และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูปหรือคน

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ถึง 31 มีนาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ และการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่

ด้านที่ 1 ได้แก่ มุ่งให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ที่มีความประพฤติดีเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่กลยุทธ์การส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม

ด้านที่ 2 ได้แก่ การสร้างเครื่องมือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนโดยอาศัยสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ดี เป็นแบบอย่างในการพัฒนา และการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนทุกกลุ่ม ด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง นำไปสู่กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง

ด้านที่ 3 ได้แก่ การเพิ่มปริมาณพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ด้วยการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังนำไปสู่กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนดีมีคุณธรรม

ด้านที่ 4 ได้แก่ การพัฒนาคลินิกคุณธรรมในสถานศึกษาต้นแบบ การกระจายโครงการคลินิกคุณธรรมสู่สถานศึกษาอื่นๆ และการประสานความร่วมมือในการพัฒนาร่วมกับหน่วยงาน

สถานศึกษา และชุมชน นำไปสู่กลยุทธ์การเสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนร่วมกับ หน่วยงาน สถานศึกษา และชุมชน

ประเด็นที่ 2 ผลการศึกษาระดับการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, $S.D. = 0.499$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ประเด็นที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์งานวิจัยใน 5 รูปแบบคือ

การวางแผน (Planning) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกับสถานศึกษาวางแผนร่วมกันในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน จัดทำแผนการเรียนการสอน รวมถึงแผนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นการสนทนาธรรมหรือบรรยายธรรมในประเด็นที่น่าสนใจ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวางแผนใช้เทคนิคการอบรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรม

การจัดองค์การ (Organizing) จัดตั้งชมรมในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เช่น จัดตั้งกลุ่มไลน์ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรปรึกษากับครูผู้สอนในการแบ่งหัวข้อหรือเนื้อหาในการสอนให้ชัดเจน ทุกห้องเรียนมีการกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน โดยเข้าใจเหตุผลและประโยชน์ที่มีต่อการอยู่ร่วมกัน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จัดนิทรรศการ

การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) จัดครูที่ปรึกษาเพิ่มเติม ในการช่วยสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับพระอาจารย์ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้พบปะกับนักเรียนสม่ำเสมอ เชิญชวนให้นักเรียนได้ไหว้พระสวดมนต์ก่อนและหลังเรียน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

การประสานงาน (Coordinating) ประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียนในการช่วยกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้อบรมสนทนาธรรมกับนักเรียนในเวลาสถานที่ที่เหมาะสม ร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการแผนคุณธรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การควบคุม (Controlling) ร่วมกับสถานศึกษาสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียน รวมถึงวัดผลและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน มีกิจกรรมประเมินผลการปฏิบัติธรรม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ประจำวัน (เพื่อให้อยู่เป็น) มีกิจกรรมบันทึกและยกย่องการปฏิบัติ

ธรรม (เน้นย้ำและเสริมแรงการทำความคิด) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวัด ชุมชน และสาธารณประโยชน์ เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสา

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงรูปแบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์งานวิจัยใน 5 รูปแบบคือ

รูปแบบการวางแผน (Planning) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกับสถานศึกษาวางแผนร่วมกันในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน จัดทำแผนการเรียนการสอน รวมถึงแผนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นการสนทนาธรรมหรือบรรยายธรรมในประเด็นที่น่าสนใจ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวางแผนใช้เทคนิคการอบรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (แช่หลี่) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ผลการวิจัยพบว่า สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ควรร่วมกันพัฒนาจริยธรรม สำหรับเยาวชน โดยสถาบันครอบครัวควรมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการดูแลพฤติกรรมของเยาวชนที่บ้าน ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการขัดเกลา แนวเรื่องของศีล 5 ส่วนสถาบันการศึกษา ควรอบรมด้านจริยธรรมให้กับเยาวชนนอกจากการให้การศึกษา

รูปแบบการจัดองค์การ (Organizing) จัดตั้งชมรมในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เช่น จัดตั้งกลุ่มไลน์ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรปรึกษาร่วมกับครูผู้สอนในการแบ่งหัวข้อหรือเนื้อหาในการสอนให้ชัดเจน ทุกห้องเรียนมีการกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน โดยเข้าใจเหตุผลและประโยชน์ที่มีต่อการอยู่ร่วมกัน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จัดนิทรรศการ สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรชัย อนันต์เอียร (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย” ผลการวิจัยพบว่าวิธีการนำหลักธรรมมาใช้กับเยาวชนทำได้ใน 2 มิติ คือ การประยุกต์วิธีการสอนหลักธรรม เช่น การเปิดใจเยาวชน กิจกรรมนอกหลักสูตร การเข้าค่ายต่างๆ เป็นต้น และการขัดเกลาจิตใจ เช่น การทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าใกล้ศาสนา การสร้างสำนึกที่ดีให้กับเยาวชน เป็นต้น

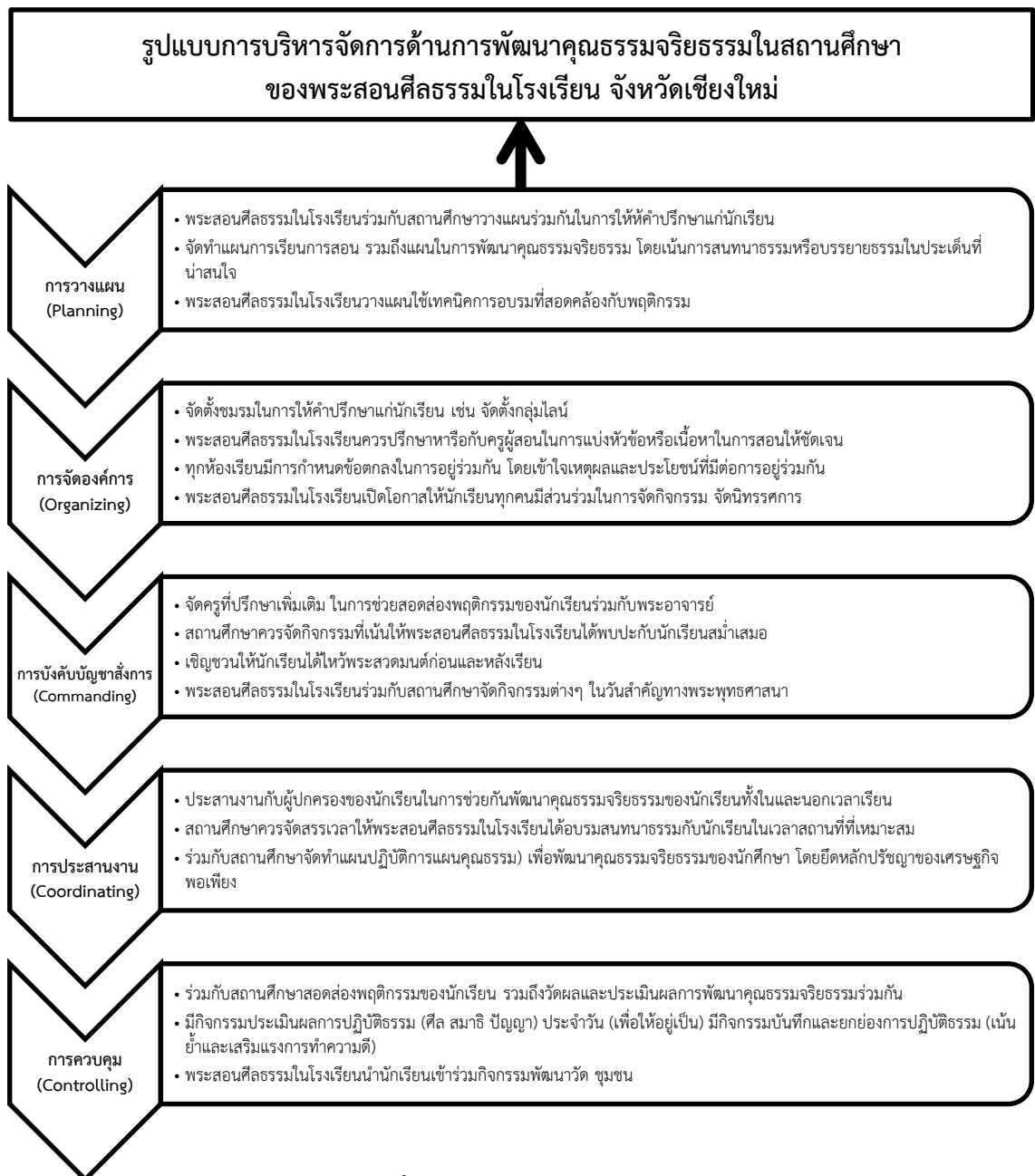
รูปแบบการบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) จัดครูที่ปรึกษาเพิ่มเติม ในการช่วยสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับพระอาจารย์ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้พบปะกับนักเรียนสม่ำเสมอ เชิญชวนให้นักเรียนได้ไหว้พระสวดมนต์ก่อนและหลังเรียน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุพันธ์ อภิขยานุภาพ (2555) ได้วิจัย

เรื่อง “การติดตามประเมินผลโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านบริบทโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน สภาพปัญหาในปัจจุบันและมีความชัดเจน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน

รูปแบบการประสานงาน (Coordinating) ประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียน ในการช่วยกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้อบรมสนทนาธรรมกับนักเรียนในเวลาสถานที่ที่เหมาะสม ร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการแผนคุณธรรม) เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติดิษฐ์) (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การปกครองคณะสงฆ์ภาค 1” ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 โดยกลยุทธ์ในการปกครองผู้ปกครองต้องมีความรู้ความสามารถสูง มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีการสื่อสารและการคมนาคมเดินทางไปมาสะดวก สามารถติดต่อ สื่อสารได้อย่างรวดเร็ว การปกครองคณะสงฆ์ให้ยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก โดยเน้นบริหารจัดการเชิงพุทธ มุ่งการสร้างสามัคคี โดยบริหารแบบพ่อปกครองลูก ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 และพรหมวิหาร

รูปแบบการควบคุม (Controlling) ร่วมกับสถานศึกษาสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียน รวมถึงวัดผลและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน มีกิจกรรมประเมินผล การปฏิบัติธรรม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ประจำวัน (เพื่อให้อยู่เป็น) มีกิจกรรมบันทึกและยกย่องการปฏิบัติธรรม (เน้นย้ำและเสริมแรงการทำความคิด) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวัด ชุมชน และสาธารณประโยชน์ เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษกร วัฒนบุตร (2555) ได้วิจัยเรื่อง “การนำพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบ KSM เพื่อสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรมหาชน” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบ KSM เป็นวิธีการพัฒนาคนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งมี 2 วิธีคือ วิธีการไตรสิกขา และวิธีการภาวนา ที่จะก่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ของแต่ละองค์กร เพื่อที่จะผลักดันให้องค์กรเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมจนก่อให้เกิดลักษณะของบุคลากรที่เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

องค์ความรู้การวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องดำเนินการร่วมกับสถานศึกษาวางแผนร่วมกันในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน จัดทำแผนการเรียนการสอน รวมถึงแผนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นการสนทนาธรรมหรือบรรยายธรรมในประเด็นที่น่าสนใจ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวางแผนใช้เทคนิคการอบรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรม

จัดตั้งชมรมในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เช่น จัดตั้งกลุ่มไลน์ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรปรึกษาหารือกับครูผู้สอนในการแบ่งหัวข้อหรือเนื้อหาในการสอนให้ชัดเจน ทุกห้องเรียนมีการกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน โดยเข้าใจเหตุผลและประโยชน์ที่มีต่อการอยู่ร่วมกัน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จัดนิทรรศการ จัดครูที่ปรึกษาเพิ่มเติม ในการช่วยสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับพระอาจารย์ประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียนในการช่วยกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้อบรมสนทนาธรรมกับนักเรียนในเวลาสถานที่ที่เหมาะสม ร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการแผนคุณธรรม) เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และร่วมกับสถานศึกษาสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียน รวมถึงวัดผลและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน มีกิจกรรมประเมินผลการปฏิบัติธรรม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ประจำวัน (เพื่อให้อยู่เป็น) มีกิจกรรมบันทึกและยกย่องการปฏิบัติธรรม (เน้นย้ำและเสริมแรงการทำงานที่ดี) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวัด ชุมชน และสาธารณประโยชน์ เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานพระสอนศีลธรรมควรผลิตพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา และจัดส่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ผ่านการอบรมเข้าไปสอนในสถานศึกษาอย่างเพียงพอ
2. คณะสงฆ์ควรประกาศนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาให้ชัดเจน และร่วมกับสำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนผลิตพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สถานศึกษาควรอำนวยความสะดวกแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ตั้งแต่การประสานงานที่ดี มีการติดต่อประสานงานในการจัดชั่วโมงสอน มีการต้อนรับที่ดี อำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่ในการจัดอบรม และปัจจัยอื่นๆ แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
2. สถานศึกษาควรจัดครูพี่เลี้ยงให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไม่ควรมอบหน้าที่ให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนดูแลนักเรียนเพียงลำพัง เพราะจำนวนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณของนักเรียนที่มีมากกว่า

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอื่นๆ เฉพาะเจาะจงพื้นที่การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบของจังหวัดนั้นๆ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาเรื่องประสิทธิผลการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หลังจากงานวิจัยฉบับนี้ไปใช้ทดลองจริง

เอกสารอ้างอิง

- ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เชียร์พระสอนศีลธรรม. *ไทยรัฐ*. น. 3.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2555). *การนำพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบ KSM เพื่อสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรมหาชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ โชติธโร). (2557). *กลยุทธ์การปกครองคณะสงฆ์ภาค 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ (แช่หลี่). (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 59-70.
- วีรชัย อนันต์เอียร. (2556). *กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. (2562). *สถิติพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน*. [ออนไลน์]. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://www.krupra.net/new/index.php>.
- สุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. (2542). พระบรมราชาวาท. *ข้าราชการครู*, 20(1), 2 – 11.
- อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ. (2555). *การติดตามประเมินผลโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย* (รายงานการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.